

Martin Luther Død eller Levende

Et teaterstykke om Reformationen

**Af
Sten Kaalø**

ROLLER:

Martin Luther
Præsten Christian
Christians konfirmander
Skomager Sachs
Professor Melanchthon
Maleren Cranach
Præsten Karlstadt
Munken Amsdorf
Bob (gift med Ea)
Ea (gift med Bob)
Kardinal Cajetan
Kardinalens tjener
Kenneth (Bob's ven)
Grit (Ea's veninde)
Hertug Christian (stum rolle)
Johan Rantzau (stum rolle)
Første Vagt
Anden Vagt
Biskoppen af Trier
Pavens delegat Aleander
Kejser Karl V (stum rolle)
Fyrster, Embedsmænd, Vagter

Første scene.

Dekoration hele vejen igennem: Døren til kirken i Wittenberg.

Ved siderne to sætstykker: Mure, nogen kan stå bagved, på vej ind.

Præsten Christian ind sammen med syv konfirmander. Året er 2017.

Christian:

I dag skal vi høre om Reformationen.

Anders:

Om hvafforén?

Christian:

Om Reformationen, Anders. Skal jeg stave det?

Birgit:

Hvad er reformationen?

Fies mobil ringer. Hun får den frem og slukker den.

Christian:

Hvad har vi aftalt, Fie? Ingen mobiltelefon må være tændt til konfirmandundervisning.

Fie:

Ja.

Christian:

Hør så her: Reformationen er grunden til at vi har en anden måde at være kirke på, end man f.eks. har i den katolske kirke. Vi kalder vores kirke for den Lutherske kirke eller den protestantiske kirke, fordi den blev til som en protest imod den katolske kirke, og ham der protesterede vildt og voldsomt var tyskeren Martin Luther. Han ændrede, han fornyede, måden at være kirke på.

Claus:

Det er den katolske kirke som har paven ikke?

Christian:

Jo.

Ditte:

Og hvad har vi så i vores kirke?

Erik:

Vi har kun nogle biskopper, som ikke kan bestemme særlig meget – i hvert fald slet ikke så meget som paven i Rom.

Christian:

Det er fuldstændig rigtigt, Erik. Katolikkerne mener at paven er udnævnt af Jesus selv, og at han derfor er ufejlbarlig – for nu at sige det kort.

Fie:

Paven levede jo ikke dengang Jesus gik rundt i Israel – så hvordan kan de tro, at han er udnævnt af ham?

Christian:

Jo, nu skal I høre. Jesus sagde engang til disciplen Simon Peter, at han skulle passe på de kristne når Jesus ikke var på jorden mere. Peter blev senere biskop i Rom, og alle paverne er også biskopper i Rom, så derfor mener man, at de er specielt udvalgt, at dét Jesus sagde til Peter også gælder for dem.

Gorm:

Hvordan kan de dog tro det?

Christian:

Katolikkerne jo opvokset med at sådan forholder det sig. Lisom vi er opvokset med at vi har demo-

krati og folketing og ministre og folkekirke og skattebetaling. Den slags stiller vi jo aldrig spørgsmålstegn ved her hos os.

Anders:

Jo, der er nogen, der mener at skatten skal ned.

Gorm:

Eller helt væk.

Christian:

Ja. Men vi ved jo alle, at hvis vi ikke betaler skat, så har vi kun private læger og private sygehuse og private skoler, og kun privat gadebelysning, kun private veje, privat renovation, for ikke at tale om at vandet der kommer ud af vores vandhaner og hjælpen til de dårligst stillede også vil blive privatiseret.

Men det var Reformationen vi skulle høre om: Martin Luther blev født i 1483, han kom i skole, lærte latin, begyndte på universitetet, han skulle studere jura, så han kunne blive embedsmand ved en fyrstes hof.

Tror I, at han selv havde bestemt, hvad han skulle studere?

Erik:

Det havde hans far sikkert.

Christian:

Nemlig. Men så skete der noget: Han var ude at gå i nærheden af et sted der hedder Stottenheim. Da kom et voldsomt uvejr over ham, lynet slog ned lige ved siden af ham. I sin angst bad han til Jomfru Marias mor, Anna, og lovede, at hvis han kom levende ud af det her uvejr, så ville han gå i kloster, i stedet for at læse jura på universitetet.

En mobiltelefon ringer.

Hvem har glemt at slukke mobilen?

Birgit roder sin mobil frem og slukker den.

Birgit:

Undskyld – men det er fordi –

Christian: (afbryder hende)

Birgit, jeg er ligeglad med *hvorfor*, den skal bare være slukket – vi går videre – jeg spørger: Hvorfor gik mange unge mennesker i kloster i middelalderen, og blev nonner og munke – og levede i cølibat, altså uden kone eller mand og børn – resten af deres liv?

Birgit:

Måske fordi de som nonner og munke i et kloster mente, at de kunne komme tættere på Gud?

Anders:

Hvis de kom fra en meget fattig familie havde de måske større chancer for at overleve, når de var i et kloster?

Christian:

I siger begge noget centralt – men de almindelige munke var også fattige – som munk måtte man ikke eje andet end Bibelen. Og Luther gik altså i kloster og blev munk, imod sin fars vilje.

Anden scene.

Flere mænd (Luthers bekendte) iført middelalderlige klæder kommer ind på scenen. Året er 1517. Den sidste der kommer er Sachs.

Fie: (om de nyankomne)
Hvem er det?

Christian:
Det er Luthers venner i Wittenberg.

Fie:
Og hvad er Wittenberg? En by?

Christian:
Ja, en lille by i sydtyskland, som Luther var flyttet til.

Christian tar et pegelys frem og lyser på dem en for en og siger hvem de er.

Det er skomager Sachs. En håndværker som støtter Martin Luther. Det her er professor Melanchthon – det var ham der førte reformationen videre efter Luthers død. Og ham dér, er præsten og universitetslæreren Karlstadt. Og her er maleren og bogtrykkeren Cranach, som har malet Luther og hans familie og trykt hans bøger. Og ham her er munken Amsdorf. Luther er blevet uddannet præst i klostret, og han er også blevet doktor i teologi, og så er han professor ved universitetet i Wittenberg.

Sachs:
Hvad skal der ske?

Cranach:
Vi venter på Doktor Luther.

Karlstadt:
Klokken er seks om et øjeblik.

Amsdorf:

Han er tit forsinket.

Melanchthon:

Han har meget at lave.

Karlstadt:

Han ville komme klokken seks, sagde han.

Cranach:

Jamen så kommer han også.

Sachs:

Gad vide, hvad han har tænkt sig?

Et tårn-ur slår seks slag.

Amsdorf:

Nu kommer han! Dér er han.

Alle ser til den side som Amsdorf peger.

*Martin Luther kommer ind på scenen, bærende på papirrulle, pen og blæk.
Han stiller sig foran den store kirkedør, ruller papiret ud, og sømmer papiret op på
døren. Papiret er ubeskrevet.*

Fie:

Det er Luther?

Christian:

Ja. I kan se at han har munkekutte på.

Anders:

De ser mærkelige ud alle sammen.

Christian:

Ja – husk på, at det er 500 år siden.

*Luther dypper pennen i blækket og begynder at skrive øverst oppe.
De andre rykker tættere på og læser højt mens han skriver.*

Karlstadt:

"95 teser imod afladen..."

Cranach:

Imod afladen? Den er go! Den er knippel!

Christian:

Sådan begyndte reformationen – med at Luther stillede spørgsmålstegn ved det man kalder aflad. Er det ikke bare en pengeindsamling til pavehoffet i Rom, spurgte han?

Amsdorf: (læser højt)

"Af kærlighed til sandheden og interesse for dens opklaring..."

Luther skriver videre.

Karlstadt: (læser højt)

"...indbydes der til drøftelse af nedenstående sætninger i Wittenberg..."

Karlstadt: (læser højt)

"Paven vil ikke og kan ikke eftergive nogle straffe, andre end dem han selv personligt har idømt."

Sachs: (læser højt)

"Det er overmåde vanskeligt, også for de lærdeste teologer, overfor folket samtidigt at prise afladens gave og pligten til sand anger."

Melanchthon:

Jeg er ikke sikker på at vores kurfyrste vil synes om det her.

Karlstadt:

Nej, det vil han sikkert ikke. Og heller ikke biskop Albrecht.

Luther skriver videre.

Sachs:
Eller kejser Karl?

Amsdorf: (læser højt)
"De, som siger, at sjælen flyver ud af skærsilden,
lige så snart pengene klinger i kisten, fører ren
og skær menneskelære."

Karlstadt:
Det er sandt!

Melanchton:
Men er det også klogt?

Sachs: (læser højt)
"Enhver oprigtig, sønderknust kristen har fuld-
kommen eftergivelse af straf og skyld, og den
eftergivelse tilkommer ham også uden aflads-
breve."

Cranach: (læser højt)
"De kristne bør belæres om, at den, som ser
en nødlidende og lader ham i stikken for i stedet
at gi penge ud til aflad, han erhverver sig Guds
vrede."

Karlstadt:
Det er sandt.

Sachs:
Indtægterne falder i Rom!

Amsdorf:
Ja, mon ikke!
Luther skriver.

Karlstadt: (læser højt)
"De kristne bør belæres om, at man handler
bedre ved at gi til den fattige eller låne ud til
den trængende end ved at købe aflad."

Amsdorf: (læser højt)

”Hvorfor bruger paven, hvis rigdomme er overdådigere end de mest overdådige velhavendes, hvorfor bruger han hellere de fattige troendes penge, og ikke sine egne penge, til at opføre denne mægtige kirke for Sankt Peter?”

Melanchthon:

Gud hjælpe os! Hvad vil der nu ske?

Cranach:

Hvad der vil ske, Professor Melanchthon? Der vil ske det, at der kommer frihed til Wittenberg, frihed til Thüringen, frihed til alle de tyske lande. Luther er i færd med at løfte det romerske åg af os – og senere vil han knuse det helt – bare vent og se – det er en mægtig mand vi har for os.

Luther skriver videre. De andre mænd forsvinder gestikulerende og samtalende ud.

Christian: (til konfirmanderne)

Vi når ikke mere i dag. Nu må I ha det godt. Reformation betyder: At lave om på. At forny.

Ditte:

Med hensyn til det med at gå i kloster, så har jeg hørt at når de blev nonner, så blev de på en måde gift med Jesus – ?

Christian:

Det har du ret i, Ditte. Det var det samme med munkene. De lovede evig troskab til Jesus. Kan I nu ha det godt.

Konfirmanderne:

Hej.

Christian og konfirmanderne ud.

Tredje scene.

En ung mand, Bob, kommer ind, han i vildt skænderi med sin kone, Ea, som følger lige efter ham. Året er 2017.

Bob og Ea ser ikke Luther før han siger noget.

Bob:

Hvorfor siger du det?

Ea:

Hvorfor? Fordi sådan er det. Fordi det er sandheden, Bob.

Bob:

Vel er det da ej sandheden!

Ea:

Jo – og den er ilde hørt.

Bob:

Du ved jo at du lyver! Hold op, hvor er du led.

Ea:

Hvad er du så selv?

Bob:

Lad vær at råbe!

Ea:

Jeg råber så meget som jeg vil. Børnene er jo ikke hjemme.

Bob:

Jamen, jeg gider ikke snakke med dig på den måde, Ea.

Ea:

Nej, du gider ikke. Hvad gider du overhovedet? Du sløser med dit liv. Og på den måde sløser du

også med mit liv – og med børnenes! Her er konstant uorden. Hvor er dit og hvor er dat? Du roder! Det hele er ét stort rod – og der blir aldrig orden på det, med mindre jeg tar fat, eller direkte beordrer dig til det! Vi andre kan ikke trives i dit rod – så fat det dog, Bob!

Bob:

Fat det selv! Jeg har et arbejde at passe.

Ea:

Og hvad har jeg? Jeg har også et arbejde. Jeg arbejder ligeså meget som du gør, selv om min løn kun er en tredjedel af din. Og alligevel er det udelukkende *mig* der skal sørge for at få det til at fungere.

Du sku ha giftet dig for hundrede år siden – med en kone der bare gik hjemme og bagte kager lavede mad, og støvsugede, og broderede og tog opvasken, og lå med spredte ben og ventede på at det passede dig...ventede på at alting passede dig!

Bob:

Du tar fejl, Ea! Jeg er ikke sådan en mand. Desuden er jeg ikke sikker på at støvsugeren var opfundet for hundrede år siden. Og er det for resten ikke mig der afleverer og henter børnene i børnehaven hver dag? Er det ikke?

Ea:

Du har jo altid bilen.

Bob:

Den skal jeg jo ha – på arbejdet.

Ea:

Ja – derfor er det også en million gange nemmere for dig at aflevere og hente Isabella og Ulrik.

Bob:

Ja – og beklager jeg mig måske over det?

Ea:

Nej – det kunne også bare lige mangle – det er næsten også det eneste du gør for familien. Jeg vil ikke mere, Bob. Det er alvor denne her gang. Det er godt vi holder en pause – jeg blir boende her med Isabella og Ulrik, og du har et værelse i nærheden. Det er perfekt lige nu. Jeg mener det, Bob! Jeg kan ikke mere!

Martin Luther holder op med at skrive, og vender sig til de to.

Luther:

Hvad mig angår, så havde jeg aldrig inden vi blev gift, nogen tilbøjelighed for min kone. Jeg mistænkte hende altid for at være for stolt, for ærekær. Jeg giftede den ene bortløbne nonne væk efter den anden.

Til sidst var der kun Katharina tilbage, hende var der ingen der ville ha. Dog, Gud har villet at det blev Katharina og mig. Og ved Guds barmhjertighed har jeg fået et overmåde lykkeligt ægteskab.

Bob:

Hvem er du?

Ea:

Ja, ærligtalt, hvem fanden er du?

Luther:

Ja, det er Fanden der er her, det har du evig ret i, det er Djævelen selv der render rundt med jer. Mit navn er Martin Luther. Og tag så og kys hinanden – i Jesu Kristi velsignede navn!

Ea:

Hold da op, mand – hvad bilder du dig ind?

Luther:

Det er ikke mig der bilder mig noget ind, det er vor Herre Jesus Kristus som forbarmer sig over dig med de ord.

Bob:

Siger du, at du hedder Martin Luther?

Luther:

Det er mit navn, ja.

Bob:

Reformatoren Martin Luther?

Luther:

Ja, Doktor udi teologien, Martin Luther.

Ea:

Kender du ham?

Bob:

Det gør du da også – det er Luther – er du ikke konfirmeret?

Ea:

Jo.

Bob:

Så må du også ha hørt om Reformationen og Martin Luther.

Ea:

Det er muligt – men så har jeg glemt det igen. Der var meget i mit hoved dengang. Jeg hørte ikke efter. Det sagde mig ikke noget.

Bob:

Det er ham der startede det, der blev til den protestantiske kirke. I Wittenberg. Så vidt jeg husker: Den 31. oktober 1517.

Luther:

Jeg ville egentlig bare disputere. Jeg havde de dér 95 teser, og skrev dem på kirkedøren aftenen før Alle helgens dag – det var netop den 31. oktober i året 1517.

Det må jeg sige! Er du ude på at imponere mig?

Bob:

Nej – jeg kan bare huske det fra konfirmationsundervisningen. Til forskel fra dig hørte jeg efter.

Luther:

Jeg kom til verden i Eisleben. Mine forældre var flyttet dertil fra Eisennach, hvor næsten hele min slægt stammer fra. Et år efter min fødsel flyttede familien igen, nu til Mansfield. Jeg kom først i skole i Magdeburg, så i Eisennach, så på universitetet i Erfurt, og i kloster, og derpå til Wittenberg.

Ea:

Nå. Og hvad kommer alt det os ved?

Luther:

Jeg erindrer dig bare om det du ikke kan huske.

Bob:

Vil du...vil Doktor Luther ikke sidde ned?

Luther:

Næh, jeg står såmænd godt – lige på nær at der ikke er noget at slå hænderne i med nogle ordentlige klask som på prædikestolen – for at holde folk vågne, ikke!

Bob:

Skal jeg lave kaffe?

Ea:

Hvad hører man? Kan *du* lave kaffe? Nu står verden ikke længere! Det gør du måske på arbejde – du gør det i hvert fald aldrig herhjemme.

Bob:

Det passer jo ikke, Ea – det er jo løgn! Hvorfor siger du sådan noget? Jeg laver da sommetider kaffe. Søndag morgen f.eks. Og the – engang imellem!

Luther:

Gerne et krus øl, tak!

Ea:

Øl?

Luther:

Hvis I har? Øl er godt.

Ea:

Nu skal jeg – som sædvanlig!

Ea går.

Luther: (fortæller videre)

Min far var i sin ungdom en fattig bonde. Og hans far og hans far igen havde også været bonde.

Så blev min far bjergværksarbejder, og ejer af flere miner. Mor bar selv alt brænde hjem på ryggen. Der var fattigt hos dem.

Ea kommer tilbage med et glas skummende øl.

Luther:

Tak – takkelak – Gud har skabt en skøn drik, den hedder ØL! I passende mængde driver den melankolien på flugt - og Djævelen!
Han hader at vi mennesker lystige. Han gnider

sig i hænderne og skratter som en allike, når vi mennesker kævles og toppes, og slår hinanden ihjel – det er lige noget for ham – eller hvis vi synker hen i sløv dvaskhed – det elsker han, den svinske so! Skål!

Luther drikker glasset ud i én slurk. De ser forundrede på ham.

Bob & Ea:

Skål!

Luther tørrer sig om munden med bagsiden af hånden, og slasker skummet fra munden ned på gulvet.

Luther:

Ahhhhh! Det var godt øl!

Ea:

Hørte du det med at synke hen i dvaskhed, Bob?

Bob:

Hørte du det med at kævles og toppes?

Luther:

Nu skal I høre, børn: Min far pryglede mig engang, så jeg løb hjemmefra, og var bange for ham i lange tider, indtil han igen fik lært mig at stole på sig.

Ea:

Man må ikke slå sine børn. Det er forbudt. Der er en lov om det.

Luther:

Men alligevel sker det jo. Min mor pryglede mig engang så blodet flød for en lillebitte ting, som hun mente jeg havde stjålet. Skønt begge mine forældre mente det hjerteligt godt, blev jeg en sky lille dreng. Af det lærte jeg, at man bør straffe sådan at æblet ligger ved siden af kæppen. Forstår I?

Næh, lille børn, kærlighed mellem to er Guds gave, den sødeste han kan gi os. Men, hvis det går dårligt, så er det et helvede – og så må I jo gøre noget ved det...

Nå, men jeg gik i kloster! Jeg var på rejse nær ved Stottenheim, ikke langt fra Erfurt, da jeg blev overrasket af et tordenvejr, og et lyn slog ned ved siden af mig – jeg var rædselsslagen og råbte af skræk: "Hjælp mig, du hellige Anna, så vil jeg blive munk!"

Bob:

Anna var Jomfru Marias mor, ikke? Den historie kan jeg huske.

Ea:

Og nu er det spændende om du også kan huske at hente Isabella og Ulrik.

Bob hiver mobiltelefonen op af lommen og ser hvad klokken er på den.

Bob:

Ja, hold da op, jeg må af sted.

Bob forsvinder.

Luther:

Mange rådede mig fra at opfylde løftet, men jeg stod fast. Min far var rasende: "Det er Den Onde selv, der har indgivet dig den tanke!" sagde han. Da jeg var blevet uddannet præst og skulle holde min første messe, kom far ridende med tyve venner til klostret, og gav mig tyve guldstykker...selv om han var rasende.

Ea's mobil ringer – hun tar den op til øret

Ea:

Det er Ea...ja...hej...ja...ja...okay...jamen...yes... (hun går undskyldende ud)

Fjerde Scene.

Melanchthon kommer ind med en stak papirer under armen. Året 1517.

Melanchthon:
Studenterne er ellevilde over dine teser.

Cranach kommer ind.

Cranach:
Nu er tesoerne spredt – på tysk.

Melanchthon:
Er de det?

Cranach:
Ja. Over hele landet.

Melanchthon:
Du mener her i Tübingen?

Cranach:
Nej, jeg mener fra nord til syd, fra øst til vest.
(til Luther)
Vi arbejder for dig, Martin.

Melanchthon: (til Luther)
Havde I en aftale om at Cranach skulle trykke
dem på tysk?

Luther:
Ikke så vidt jeg ved.

Cranach:
Men det er jo nødvendigt, at alle kan blive
oplyst. For det gælder jo alle.

Melanchthon:
Jo, det gør det vel.

Cranach:
Det gør det da.

Melanchthon:
Ja.

Cranach:
Rig som fattig!

Luther:
Ja. Men min magt over det fordufter. Nu blir det ikke et spørgsmål teologer imellem, men allemands eje.

Melanchthon:
Netop!

Cranach:
Og det er vel det fine ved det!

Melanchthon haster ud.

Cranach klasker Luther på skulderen.

Cranach:
Er du lidt melankolsk i dag, Martin?

Luther:
En smule, måske, Cranach.

Cranach:
Op med humøret!

Cranach klasker ham igen på skulderen.

Vi ses, gamle ven!

Cranach går.

Luther dypper pennen og vender sig mod kirkedøren.

Femte scene.

Hos præsten Christian i 2017.

Luther skriver på papiret.

Ea kommer ind sammen med Christian.

De ser ikke Luther han før han taler.

Christian:
Og han er altså flyttet?

Ea:
Ja. Men bare en kilometer væk.

Christian:
Taler I sammen?

Ea:
Ja, det er vi jo nødt til – for at få det til at køre.

Christian:
Ja – der er vel også nogle regninger som skal betales?

Ea:
Ja – men ellers har vi ikke noget...samkvem...
Bob kommer og henter ungerne om morgenen,
og afleverer dem igen om aftenen.

Christian:
I ser hinanden hver dag, morgen og aften, og taler med hinanden?

Ea:
Ja – for børnenes skyld. De fatter jo ikke en dyt af det hele – vi har sagt til dem, at Bob har så meget arbejde lige nu, at han må bo for sig selv – vi har

ikke sagt noget om det andet.

Christian:

Og det andet – hvad er det andet – hvis du nu skulle formulere det kort?

Ea:

Det er, at han irriterer mig grusomt – på næsten alle måder – jeg kan ikke ha ham mere – næsten alt hvad han gør og siger irriterer mig...gør mig aggressiv.

Christian:

Nå, javel! Må jeg spørge dig om en anden ting?

Ea:

Ja.

Christian:

Hvorfor er du kommet til mig – til præsten, mener jeg? Hvorfor er du ikke gået til en terapeut af en slags, en familieterapeut? Hvorfor til en præst?

Ea:

Det var noget min søster sagde, hun anbefalede dig, fordi du havde været god at tale med da hendes mands forældre omkom i en bilulykke. Du begravede dem. Anja og Tobias hedder de. Altså ikke dem der døde, men min storesøster og hendes mand.

De hedder Cemler til efternavn – det er to-tre år siden – Cemler med C.

Christian:

Ja, det husker jeg godt. Der var en beruser, som skiftede vejbane og kørte frontalt ind i dem ude på Ringvejen.

Ea:

Netop. Anja, altså min søster, sagde, at jeg skulle gå hen og tale med dig. Og det er så det jeg gør nu.

Christian:

Og hvad forestiller du dig, at jeg kan gøre?

Ea:

At du kan hjælpe mig, selvfølgelig.

Christian:

Ja – okay – godt.
For fire år siden blev I gift – var det kirkebryllup, eller på rådhuset?

Ea:

Spiller det nogen rolle, hvor det var?

Christian:

Næh, i og for sig ikke, jeg spør bare.

Ea:

Men det var i kirken – med det helt store udtræk, ”Det er så yndigt at følges ad”, og trompetsolo – og jeg skal komme efter dig! Jeg ku ikke få nok. Og det blev en fin dag. Pinselørdag var det. Vi havde planlagt det i et år. *Jeg* havde planlagt det i et år, mindst. Jeg elskede Bob – jeg så frem til...til fremtiden...til børnene som skulle komme...til vi var færdige med at bygge huset ...til kærligheden...familielivet...jeg glædede mig virkelig...jeg havde måske glædet mig til det lige siden jeg var ti-tolv år.

Christian:

Har I kendt hinanden så længe?

Ea:

Nejnej, jeg har bare gået og ønsket at finde en sød fyr, og blive forlovet, og blive gift og

få børn og familie og hus og alt det, siden
jeg var ti-tolv år gammel.

Christian:

Og I har fået de to børn, som du ønskede dig?
Og de hedder?

Ea:

Ja, to ønskebørn: Isabella – lige fyldt fire, og
Ulrik på tre.

Christian:

Er de døbt?

Ea:

Nej, ikke endnu – vi har talt om det, men vi har
vel ikke haft overskud til at få det ordnet. Har
det noget at sige – i forhold til det vi taler om –
om Isabella og Ulrik er døbt eller ej – hvorfor
spør du om det?

Christian:

Er det et unaturligt spørgsmål? Siden du kom-
mer til mig, må det, at jeg er præst vel betyde
noget.

Ea:

Jeg er nærmest kommet til dig som menneske...

Lille pause i samtalen.

Så holder Luther op med at skrive, og vender sig mod dem.

Luther:

Enhver, der er krøbet ud af dåben er præst.
Men derudover er dåben –

Ea: (afbryder ham)

Er det nu dig igen!

Christian står nærmest ret.

Christian:
Kender i hinanden?

Ea:
Ja, Martin Luther, som han kalder sig, var hjemme hos os og drikke øl. Han er meget glad for øl. Har du øl, så blir han i hvert fald til han har drukket færdig.

Luther: (præsenterer sig for Christian)
Doktor Martin Luther!

Christian:
Pastor Christian Berglund Sørensen! De er...
Men hvordan...nu er jeg en lille smule forvirret...
hvordan...det er jo femhundrede år siden...jeg fortæller netop konfirmanderne...

Luther griber Christians hånd og ryster den.

Christian:
Det må jeg sige... Det må jeg rigtignok sige...
Men hvordan kan De... jeg mener...i virkeligheden...

Luther: (afbryder)
Jeg har altid været sådan et menneske der gik til den, når der skulle gås til den. Da jeg lavede den tyske messe manglede der salmer på tysk som menigheden kunne synge. Nå! Så skrev jeg i al hast nogle og tredive salmer.

Christian:
Ja, det ved jeg. Forrige søndag sang vi "Vor Gud han er så fast en borg" i min kirke...altså forstå mig ret – det er ikke min kirke...Det er dér, hvor jeg er ansat. Menigheden sang den...

Christians mobil ringer.

Undskyld!

Han tar mobilen.

Hos pastor Berglund Sørensen! Goddag...Ja...ja... nu på torsdag...ja...nej...19,30...ja...men det siger vi så...ikke noget problem...det var så lidt...ja...må jeg høre...(til Luther og Ea) Undskyld!

Christian vil gå ud med telefonen for øret.

Ea: (afbryder hans gang)

Jeg har faktisk dårlig tid mere nu. Jeg kom jo for at tale om mit parforhold, men det virker ikke som om det er dét vi taler om. Jeg skal nå at komme ud og løbe med en veninde før Bob kommer hjem med ungerne.

Christian: (til Ea)

Undskyld, men det er en vigtig samtale.

Christian iler ud med telefonen for øret.

Luther:

Hvor skal du løbe hen?

Ea:

Ingensteder. Jeg skal bare løbe. Det er fitness. Det er for at holde mig i form. Det gir energi. Gir et bedre hoved. Et bedre alting. Det er sundt.

Luther:

Apostlen Paulus opfordrer os til at løbe – i ånden. Til korintherne skriver han: "Ved I ikke, at de, der er med i et løb på stadion, alle løber, men kun én får sejrprisen? Løb sådan at I vinder den! Men enhver idrætsmand er afholdende i alt – de andre for at få en sejrskrans der visner, men vi for at få en, der ikke visner. Jeg løber derfor ikke hid og did, og jeg er ikke en bokser, der slår i luften. Jeg

er hård ved min krop og tvinger den til at lystre, for at jeg, der har prædikeret for andre, ikke selv skal blive forkastet." Sådan skriver Paulus. Tænk på det når du løber.

Ea:

Det er ikke mig der er blevet forkastet – det er mig der har forkastet Bob.

Luther:

Også Kristus er forkastet, han er fordømt og forladt af alle. Hans lidelse var ikke let, som nogle fejlagtigt mener. Nej, virkeligt og i sandhed har han for vor skyld overgivet sig til Gudfader og hengivet sig til evig fortabelse. Han var ikke anderledes end et menneske, der for evigt er fordømt til helvede. På grund af hans kærlighed til Gud og os, har Gud da også straks oprejst ham fra døden og helvede.

Ea:

Det går over mit helvede, var jeg lige ved at sige, det går over mit hovede, mener jeg. Og Bob lever i bedste velgående, han er hverken død eller i helvede, selv om jeg har forkastet ham.

Christian kommer ind igen.

Luther:

Har han fundet nåden?

Ea:

Nåden? Han går på arbejde hver dag, og kommer hjem hver aften. Han er fuldstændigt som jeg har forestillet mig, at han ville være, hvis jeg bad ham om at flytte – nøjagtig som jeg forestillede mig.

Christian:

Er det noget du haft planlagt længe...

Ea: (afbryder)

Det er ikke en pludselig indskydelse, hvis det er det du spør om? Det har været undervejs i lang tid.

Luther:

Jeg klagede engang til Staupitz over forudbestemmelsens ubegribelighed.

Ea:

Hvem er Staupitz?

Christian:

Staupitz var, så vidt jeg erindrer, Martin Luthers skriftefader i klostret.

Ea:

Hvor ved I mænd dog meget. I har sandelig hørt godt efter i timerne!

Luther:

Hvordan skal vi forstå forudbestemmelsen, spurgte jeg Staupitz?

Ea:

Altså, du mener f.eks. det, at Vorherre lod Bob og mig mødes og gifte os og få hjem og børn og alt – hvis det alligevel var forudbestemt at vi ikke skulle være sammen hele livet? Det ville da også nærmest være fuldstændigt perverst – hvis det var sådan. Nå, jeg er nødt til at løbe.

Luther:

Tøv lige et øjeblik! Hvad skal vi med evangeliet, siger folk, hvis det hele er forudbestemt – så lad os kun gøre, hvad vi vil – for er det forudbestemt, at vi skal blive salige, så blir vi salige, og skal vi gå fortabt, så går vi fortabt. Selv har jeg engang siddet fast i den slags tanker, som en fange. Og hvis ikke Staupitz – eller rettere Gud gennem Staupitz – havde hjulpet mig ud af de tanker, så var jeg druknet i dem, gået

til bunds, og havde for længst været i helvede. Den slags djævelske tanker skaber nemlig til syvende og sidst mennesker, som tvivler om Guds nåde, eller hvis de er dristige, blir gudsfornægttere og Satans håndlangere der siger: "Jeg gør, hvad jeg vil. Det hele går alligevel ad helvede til!"

Ea:

Er det mig, du sigter til?

Luther:

Jeg sigter til os alle.

Ea:

Men nu må jeg altså videre. (til Christian) Vi nåede jo ikke at tale om noget som helst. Nå, måske kommer jeg igen en anden dag. Hej!

Ea går.

Christian følger med.

Christian:

Nu skal jeg følge dig ud.

Luther:

Den, som ikke går fremad på Guds vej, går fortabt. Og den, som ikke søger, han mister det, han allerede har fundet, fordi man på Guds vej ikke kan blive stående – Bernhard af Clairveaux siger: "Så snart vi begynder ikke at ville være bedre, holder vi op med at være gode".

Klostret sendte mig til den hellige stad Rom! Sammen med en klosterbror skulle jeg ordne visse sager. Vi var der tre uger.

Jeg ville udfri min bedstefar fra skærsilden, betalte ved kassen, og kravlede op af Pilatustrappen, og bad for hvert trin Fadervor. For man bildte os ind, at den, der betalte, kravlede og bad udfriede en sjæl. Da jeg kom til det øverste trin tænkte jeg:

”Det kan ikke være sandt,” og rev afladsbrevet i stykker.

Vi tog pavens løgne til os, vi var enfoldige, og tænkte ikke på, om det stod i Skriften, eller på, hvad evangeliet forkyndte.

Jeg holdt messer for min familie og mig selv. Og jeg var til mange messer. Præsterne sagde grove gudsbespottelige ting.

Jeg var ung og from. Den slags gjorde ondt langt ind i hjertet. Hvad skulle jeg tro?

Men ud af Roms babyloniske helvede kom jeg og tilbage til Augustinerklostret i Erfurt. Og straks begyndte jeg striden med Gud. Hvorfor tog Gud mig ikke til sig? Hvorfor var Gud vred på mig? Det måtte han være, siden jeg ikke mærkede Guds nåde? Jeg spægede mig mere end de andre munke, jeg studerede mere, bad mere, gjorde mere bod, angrede uger igennem, og kæmpede mere for at overholde alle regler end de andre.

Jeg gjorde alting for at gøre Gud tilpas. Jeg var munk, jeg ofrede mit liv til Gud. Alt skulle egentlig være i orden. Men det var det ikke.

Så lod Gud et lys gå op for mig i Paulus brev til menigheden i Rom. Paulus skriver om Guds retfærdighed. Når jeg læste det sted, læste jeg altid Guds retfærdighed som lig med Guds straf.

Men med ét stod det klart for mig, at Guds retfærdighed ikke betød straf, men frelse! Og at vi ikke gennem vore gerninger, men ved troen alene på Kristus, blir retfærdige og salige. Sådan er det, og ingen skal nogensinde få mig fra den vished! - - Så lyser Paven mig i band, og sender kardinal Cajetan til Augsburg. Han skal få mig til at afsværge mine ord og skrifter.

Luther går om bag døren.

Sjette scene.

Kardinal Cajetan i pomp og pragt kommer ind. Året 1518, i Augsburg.

Med sig har kardinalen en tjener, som stiller sig bag kardinalen.

Cajetan:

Kald ham ind, nu da han endelig er kommet!

Tjener:

Javel!

Tjeneren går om bag døren og kommer frem igen sammen med Luther.

Luther går hen og kysser kardinalens fremstrakte hånd.

Kardinalen peger på en stol. Tjeneren ved siden af kardinalen igen.

Cajetan:

Det er så den lille munk, Martin Luther?

Luther:

Jeg er Martin Luther, ja.

Cajetan:

Jeg sender bud efter dig den første dag, og du kommer ikke.

Luther:

Nej.

Cajetan:

Jeg sender bud efter dig den anden dag, og du kommer ikke.

Luther:

Nej.

Cajetan:

Jeg sender bud efter dig den tredje dag, og

endelig dukker du op. Hvad har du så travlt med? Hvorfor kommer du ikke, når jeg sender bud?

Luther:

Jeg kom ikke før jeg havde fået ridder-eskorte, med sikkerhed for mit liv, og det fik jeg først i dag. Og hvad jeg tar mig til, er hurtigt fortalt: Jeg bestiller næsten ikke andet hele dagen, end at skrive breve. Desuden er jeg prædikant i klostret, oplæser ved bordet, og jeg prædiker i vores sognekirke. Desuden er jeg forstander for vores studieanstalt. Jeg er prior for 11 klostre. Jeg er pengeindkræver for klostrets fiskedam i Lizkau. Jeg holder forelæsning over Paulus og samler stof til forelæsning over Salmernes Bog. Dertil kommer det almindelige liv med fristelser fra kødet, verden og djævelen, som enhver sikkert kender til. Altså: Jeg driver den bare af!

Cajetan:

Vi beundrer din flid. Men sig mig, tar du dig nu også tid til at tænke over alt det du skriver?

Luther:

Ja, men jeg er jo blot et menneske behæftet med menneskelige fejl. Lisom alle andre – om én så beklæder det allerhøjeste embede i verden, er vedkommende stadig ikke andet end et menneske, og altså ikke fejlfri.

Cajetan:

Jeg forstår hvem du hentyder til. Sig mig, hvad er det med dig og Aristoteles?

Luther:

Vor teologi, Deres Højhed, har desværre stået i lære hos Aristoteles. Men han var ikke andet end en gedigen hedning, som ikke kendte Guds nåde,

og alene regnede med menneskets egne kræfter, og for øvrigt slet ikke kendte Skriften og vort evangelium og Guds nåde.

Cajetan:

Men *du* kender og regner med Guds nåde?

Luther:

Længe troede jeg at det var op til mig selv at sørge for at få Guds nåde. Men som kardinalen selv påpeger: En dag gik det op for mig, at Guds nåde var mig givet på forhånd – jeg kunne ikke få den ved fromt munkeri, og heller ikke købe den ved aflad. Jesus Kristus skænker den.

Cajetan:

Du mener, at du bare kunne være som du nu havde lyst til at være – Gud ville unde dig nåden under alle omstændigheder.

Luther:

I korthed: Ja ud af troen springer nåden. Derfor måtte jeg skrive imod afladen. Og derfor måtte jeg hver dag gå længere og længere, og skrive mer og mer – indtil den dag vi har nu, hvor jeg anklages for kætteri, sammenlignes med Johann Huus, og står til at blive brændt på bålet som han.

Cajetan:

Du står slet ikke til den slags, hvis du afsværges dine tidligere ord, og vender tilbage til dit fromme munkeliv.

Luther:

I må brænde mig, hvis det er det i vil. Så må Martin Luther dø! Men hans ord, hans overbevisning, hans pukken på Skriften alene, vil leve.

Cajetan:

Du nægter at tilbagekalde!

Luther:

Tilbagekalde kan jeg ikke. Jeg mener Paven
bør tilbagekalde sin bandbulle mod mig!

Tjeneren laver fuckfinger til Luther uden at kardinalen ser det.

Cajetan:

Tænk hellere over det til i morgen.

Luther:

Nej. Jeg tar tilbage til Wittenberg endnu i dag.

*Han knæler og kysser kardinalens hånd – rejser sig.
Kardinalen begynder at gå.*

Luther: (til tjeneren)

Og dig, din so – du kan ta dit tegn, (viser tegnet)
og proppe det op bagi, hvor djævelen sidder i lort
til halsen og bestemmer over dig!

Kardinalen forsvinder i pomp og pragt, fulgt af tjeneren.

Syvende scene.

Bob ind sammen med sin ven, Kenneth.

De er midt i en snak om Bobs situation. Året er 2017.

Luther skriver på kirkedøren.

De ser ikke Luther før han taler.

Kenneth:

Du sku aldrig være gået med til at flytte ud af huset.
Det er det værste du kan gøre.

Bob:

Sikkert... På den anden side...jeg ved ikke...

Kenneth:

Man skal stå fast overfor dem! Ingen slinger i
valsen. Det må hun sgu lære.

Bob:

Jeg ligger og spekulerer hele natten. Jeg ved ikke
hvad jeg skal gøre. Jeg vil bare tilbage til hende og
ungerne.

Kenneth:

For helvede, mand! jeg har det, jeg har det: Køb en
bil til hende!

Bob:

En bil?

Kenneth:

Ja, sådan en lille kvindebil, du ved, som hun kan trunte
rundt i – nem at køre, og billig i benzin.

Bob:

Hun vil jo bare tro det er fordi jeg vil smøre hende.
Hun vil tro jeg bare angrer udvendigt – hun vil ikke

tro at jeg oprigtigt ønsker at gøre hende glad? Hun vil misforstå det.

Kenneth:

Gu vil hun ej! Sådan er kvinder ikke. De går lige på den. En gang var det lige ved at gå galt med Ursula og mig – ved du hvad jeg så gjorde?

Bob:

Nej.

Kenneth:

Jeg købte fanme en rejse til Thailand til hende og mig. Og sørgede for pasning til ungerne. Og så tog vi til Thailand – og så var den ordnet. Det er pærelet. Skøn ferie. Og siden har der ikke været noget. Ikke det fjerneste. Hun er blid som et lam. Ku du ikke se mig være alene – jeg ville gå i hundene – ødelægge alt for mig selv – og for ungerne. Nej, du – man skal ta initiativet – lige nu er det jo hende der har det. Du må smøre hende, det er det eneste der hjælper – køb en lille smart bil til hende – så kører det igen – og inden du får set dig om, ligger I og hygger jer i dobbeltsengen! Nå, jeg må hjem. Kan du ha det!

Kenneth forsvinder.

Bob:

Jeg ved nu ikke med Ea...

Luther stopper skrivningen. Vender sig.

Luther:

Det er en slags aflad din ven foreslår dig.

Bob:

Aflad?

Luther:

Man købte sig i min tid syndseftergivelse ved at betale aflad – og for Gud er vi alle syndere. Men angrer vi oprigtigt får vi tilgivelse.

Bob:

Ja, af Gud. Men ikke af Ea.

Luther:

Intet menneske er perfekt. Vi synder imod hinanden. Jeg synder. Du synder. Din kone synder.

Bob:

Ja.

Luther:

Pavekirken tjente styrtende med penge. Afladen blev tilbudt af en dominikanermunk – Johann Tetzel, hed han.

Bob:

Jeg kan svagt erindre det med Johann Tetzel. "Så snart pengene i kisten klinger, sjælen ud af skærsilden springer!"

Luther:

Og det var værre endnu. Tetzel påstod at han havde en sådan nåde og magt fra paven, at han endda kunne tilgive én der havde voldtaget Jomfru Maria, blot vedkommende lagde et bestemt beløb i pengekassen!

Han påstod at det røde afladskors med pavens våbenskjold som var stillet op i kirkerne, var liså undergørende som Kristi kors fra Golgata. Han påstod også at det slet ikke var nødvendigt at angre, blot man købte aflad. Og han solgte afladsbreve for synder man endnu ikke havde begået.

Det var kristendommens afsporing, det

havde jo ikke noget med oprigtig anger at gøre, det var ikke at gøre bod. Derfor var jeg nødt til at reagere – og dermed begyndte det hele.

Bob:

At angre, at gøre bod? Det er vi kommet langt væk fra. Vi kan jo heller ikke gøre noget ugjort ved at angre. Gjort er gjort – som vi siger.

Luther:

Du kan vel fortryde og være bedrøvet?

Bob:

Ja, selvfølgelig.

Luther:

For alvor. Af hele dit hjerte?

Bob:

Ja.

Luther:

Det er at gøre bod – at angre.

Bob:

Ja. Og, så vidt jeg har forstået, så synes du altså ikke, at jeg skal købe en lille bil til Ea, sådan som min ven Kenneth forslår – det vil bare være en slags aflad?

Luther:

Gør hvad din samvittighed byder dig i forhold til det højhellige evangelium.

Bob:

Jamen hvad siger evangeliet?

Luther:

Det siger at du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte, hele din sjæl og hele dit sind,

og din næste som dig selv. Der ud fra skal du handle.

Bob:
Jeg elsker Ea!

Luther:
Så elsk hende!

Bob:
Ja, men hvis hun nu ikke elsker mig?

Luther:
Mon dog min Katharina elskede mig på forhånd? Hun elskede Gud.

Bob:
Det vil sige at...

Luther:
Stol på Gud, min ven, stol kun på Gud. Men skal vi ikke synge? Der er ikke noget der ærgrer den onde Djævel mere, end når vi synger Guds pris og er glade. I sangen styrker vi modet og gir Satan en dukkert! Jeg tror alle kan denne her "Vor Gud han er så fast en borg"!

(forspil og alle synger):

"Vor Gud han er så fast en borg,
han kan os vel bevare,
han er vor hjælp i al vor sorg,
vort værn i al vor fare;
den gamle fjende led
er nu for alvor vred,
stor magt og argelist
han samler mod os vist,
ej jorden har hans lige.

Vor egen magt ej hjælpe kan,

let kan os fjenden fælde;
men med os står den rette mand,
omgjordet med Guds vælde.
Det er den Herre Krist,
og sejer får han vist
hærskarers Herre prud,
der er ej anden Gud,
han marken skal beholde.

Og myldred djævle frem på jord
og os opsluge ville,
vi frygter dog ej fare stor,
de deres trusler spille;
lad rase mørkets drot
med løgn og mord og spot
han har dog få't sin dom,
da Krist til jorden kom,
et ord ham nu kan fælde.

Guds Ord de nok skal lade stå
og dertil utak have,
thi Herren selv vil med os gå
alt med sin Ånd og gave;
og tage de vort liv,
gods, ære, barn og viv,
lad fare i Guds navn!
Dem bringer det ej gavn,
Guds rige vi beholder."

Bobs mobil har ringet under salmen, og han er gået.

Ottende scene.

Christian ind lige fra gudstjeneste iført præstekjole. Året 2017.

Luther overfor ham.

Luther:

Det er altså sådan jeres gudstjeneste er?

Christian:

Ja.

Luther:

Den ligner meget min.

Christian:

Det er også den samme. Vi er jo en Luthersk-Evangelisk Kirke. Vi bygger på dine tanker, dine skrifter – kort sagt på Reformationen – på bekendelserne – på din udgave af katekismus.

Christian tar præstekraven af.

Luther:

Men prædikenen er ikke så lang. Jeg prædikede i tre kvarter. Du prædiker i ét kvarter. Har du ikke mere at sige? Eller er der en lov som forbyder dig at tale i længere tid?

Christian knapper præstekjolen op og svinger den af. Tar en bøjle frem.

Christian:

Joh, jeg ku sagtens sige mere. Men mon kirkegængerne ville høre efter? Jeg prøver at sige det væsentligste på kortest mulig tid. På den måde, tror jeg, at det høres bedst – og huskes bedst.

Luther:

I min tid kunne folk ikke få prædiken nok.

Christian:

Der var vel nærmest ikke andet dengang, ingen tv, ingen aviser, ingen computer, ingen mobil!
Du har jo selv sørget for at det siden har ændret sig. Du satte jo gang i skolerne, også for piger. Du satte gang i uddannelser. Du satte gang i arbejdslivet. I familielivet. Du gjorde hverdagen til Guds hverdag. Og nu kan alle jo selv læse evangeliet – takket være dig. Og alle, eller næsten alle, har en Bibel stående på hylden – de har i hvert fald en salmebog, når de er konfirmerede.

Luther:

Ja, men læser de så Evangeliet – og Salmerne og Profeterne og Brevene?

Christian:

Ikke alle – slet ikke alle. Men vi gør det så godt vi kan.

Luther:

Må jeg spørge hvor Djævelen var i din prædiken?

Christian:

Djævelen?

Christian hænger præstekjolen på bøjle.

Luther:

Må vi ikke altid advare mod den Ondes fristelse?
Frister han ikke dag og nat? Sommer og vinter?
Høj som lav?

Christian:

Men taler man om Guds gode nåde, så står det jo overfor det der ikke er nåde, nemlig: Det onde. Når jeg i prædiken talte om at

Jesus kom med nåden, med barmhjertighed, med retfærdiggørelsen ved tro alene – og med opstandelsen. Og jeg så retorisk spør om mennesker i det gamle Israel, og om vi, der lever nu, har fortjent Guds nåde – og jeg så svarer, at det har vi ikke. Så ligger der jo dét bagved, at vi hele tiden lader os friste af det onde – det forstår menigheden godt.

Luther:
Gør de virkelig?

Christian:
For mig er det vigtigste, det mest Lutherske at forkynde, at Gud – på trods af alt – gir os sin nåde, på dåbsordet, og på nadverordet, at han har sendt sin søn der siger: ”Jeg er opstandelsen og livet; den, der tror på mig, skal leve, om han end dør.”

Luther:
Hvad med lidelsen, pinen, døden og nedfarten til helvede?

Christian:
Ja, hvad med det?

Luther:
Skal det ikke med?

Christian:
Jo – men...det behøver vel ikke nævnes i hver eneste prædiken?

Luther:
Nej, du kan godt la vær – så er det bare ikke andet end hvad jeg vil kalde for en gang sødsuppe for tandløse.

Den slags kan ved særlige lejligheder, vel i og for sig, være udmærket at gi til én der er

gammel eller syg i hjemmet – men den slags mad til folk uden tænder, den slags, uden saft og kraft i, den slags som bare gir tynd mave, skal vi ikke servere eller indtage i kirken foran alteret. Her skal vi servere og indtage noget med bid i, noget der river og flår. Noget lisom kærlighed! Noget der *er* kærlighed. Kærlighed, der brænder som ild – igennem Guds ord!

Vi må *omfavne* mennesker med evangeliet – *hele evangeliet* – ikke nok med at vor Herre Jesus kom med noget nyt, eller noget godt, eller noget trøstende eller paradisisk, nej, han kom også med lidelse, med ubærlig smerte, han kom med korsfæstelse, død og helvede – som han tog på sig.

Kristne er ganske vist frie mennesker, for troen har gjort os frie, men samtidig er vi alles tjenere – og må lide som han. Det hører med. Sådan er det!

Christian:

Ja. Men alt hvad jeg siger, har jeg jo lært af dig. (hans mobil ringer) på en eller anden måde, men vi er jo i helt forskellig tid. (mobilen ringer igen) Undskyld. (han tar den) Det er Christian.... ja, goddag....selv tak...ja...ja...ja, mon dog ikke... nå, det var synd...hvad gør vi så?...

Christian vinker til Luther, tar præstekjole og krave, og forsvinder talende i telefonen.

Niende scene.

Luther:

Hvad sker der? Alle mennesker har travlt med at sige ord til den dér lille dims, som de holder op til øret. Det er som om den bestemmer over dem.

Luther skriver videre på sine teser.

Ea og hendes veninde Grit iført konditøj løbende ind. Forpustede. Året er 2017.

De stopper og begynder på afspændingsøvelserne efter løbeturen.

De ser ikke Luther før han taler.

Grit:

Det var godt.

Ea:

Ja.

Grit:

Ku du mærke, at du sprang løbeturen over i tirsdags?

Ea:

Nej. Det gik fint.

Grit:

Og hvordan går det derhjemme?

Ea:

Vildt kaos!

Grit:

Hvad siger børnene?

Ea:

De spør jo hvornår Bob kommer tilbage. Især Isabella? Hun har altid været far-glad.

Det er hårdt for hende, at han ikke er der.

Grit:

Og hvad svarer du hende så?

Ea:

Jeg sir at det må tiden vise.

Grit:

Og hvordan tar Bob det?

Ea:

Han er som en våd hund. Og det kan jeg ikke holde ud. Står dér og er ved at græde. Foran ungerne. Det er bare for meget. Jeg kan ikke klare at se ham sådan. Det er for helvede da ham der er den voksne.

Grit:

Men når han nu er ked af det?

Ea:

Han skulle opføre sig på en anden måde. Han ved også godt at det irriterer mig.

Grit:

Det lyder som om han stadig elsker dig.

Ea:

Ja mon ikke.

Grit:

Hvad skal der til, for at du lukker ham ind i varmen igen.

Ea:

For alvor, mener du – at han flytter tilbage i huset – ind i sengen og det hele – er det det du mener?

Grit:

Ja.

Ea:

Han skal virkelig forandre sig.

Grit:

Hvordan?

Ea:

Hvordan? Han skal...vi skal...deles mere om det hele.

Grit:

Han skal støvsuge – og så videre – er det det?

Ea:

Blandt andet...

Luther holder op med at skrive.

Vender sig imod dem.

Luther:

Det kræver noget af os, at være med i verden. Det er ikke for ingenting at vi har fået både hoved og lemmer og hjerte. Det skal alt sammen bruges. Ellers går vi under. Nu har I været ude og løbe - I har brugt jeres kroppe, jeres lemmer. Så er det på tide at I også bruger jeres hoveder.

Ea:

Det skal vi nok finde ud af selv.

Grit:

Hvem er han?

Ea:

Det er reformatoren Martin Luther.

Grit:

Luther? Hvad laver han her? Kender du ham?

Ea:

Jeg har truffet ham før. Han har jubilæum.
500 års jubilæum!

Luther:

Ikke jeg – men Reformationen.

Grit:

Det er dig der ikke kan udstå kvindelige præster?
De Luthersk-missionske vil ikke anerkende kvinder
som præster.

Ea:

Det ved jeg ikke noget om. (til Luther) Er du imod
kvindelige præster?

Luther:

I min tid var det ikke på tale.

Grit:

Hvad så nu?

Luther:

Tja...hvis ingen mand vil tale Guds ord, så må
en kvinde jo gøre det.

Grit:

Du er altså ikke imod kvindelige præster?

Luther:

Enhver der er krøbet ud af dåben er præst.

Grit:

Også et barn?

Luther:

Det kommer vist ikke på tale – men hvorfor ikke?

Vi kender jo beretningen om Jesus som tolvårig i templet.

Ea: (citerer)

"Og Maria gemte alle ordene i sit hjerte."
Den sætning kan jeg huske. Jeg må alligevel ha hørt lidt efter.

Luther:

Ja, Maria gemte alle ordene i sit hjerte. Hun kæmpede videre i verden, i livet. Hun gav ikke op! Heller ikke da hun stod på Golgata for foden af korset. Hun fulgte med til det sidste dødssuk havde lydt, og hun fulgte med til gravkammeret, og så hvor Josef fra Arimitæa lagde ham. Og hun glædede sig med hans venner, da budskabet lød påskemorgen: "Han er opstået!"

Ea: (hendes mobil ringer)

Ja, hallo...hej...nå...okay...men jeg er der snart...
Grit og jeg står og spænder af...jeg kommer...
hej...(lægger telefonen i lommen)

Nå. (telefonen ringer igen) Det er Ea...ja... det skal jeg nok...hej... (lægger telefonen i lommen)
(til Grit) Jeg må af sted. Det var Bob. Han er kommet hjem med børnene.

Luther:

Så gå hjem og hold fred med ham. Kærligheden vokser frem, hvis man gir den fred og tid til at gro.

Ea løber ud.

Grit:

Men hele samfundet kører jo i vild galop. Vi er stressede alle sammen. Vi har ikke tid. Især os med små børn.

Luther:

Så sæt farten ned.

Grit:

Vi bestemmer ikke selv farten. Det gør arbejdsgiveren. Ja, jeg skulle nødig snakke – jeg er selv arbejdsgiver. Men sådan er det.

Luther:

Hvad gir du folk at arbejde med?

Grit:

Jeg er chefredaktør på et ugeblad. (hendes mobil ringer, hun tar den) Hej, det er Gritt... dav, Mogens...okay...okay...yes...jeg er der om lidt...(til Luther) Nå, jeg må videre – farvel! Hyggeligt at møde dig!

Grit rækker Luther hånden og løber ud.

Luther:

Et ugeblad. Altså hun har et trykkeri – lisom min gamle ven, Cranach.

Tiende scene.

Cranach kommer ind sammen med Melanchthon og Amsdorf.

Melanchthon:

Hvad siger kurfyrsten?

Luther:

Han har fået udvirket at jeg får frit lejde.

Melanchthon:

Det fik Johann Huus også – alligevel blev han udleveret til Rom og brændt på bålet.

Cranach:

Måske var det alligevel fornuftigere at blive her i Wittenberg, Martin?

Luther:

Jeg er ikke nogen modig mand. Men jeg tar til Worms, når kejseren befaler.

Melanchthon:

Du vil jo ikke tilbagekalde noget som helst.

Cranach:

Forhåbentlig ikke.

Luther:

Nej forhåbentlig ikke!
Jeg vil stå ved, hvad jeg har skrevet.
Jeg tilbagekalder intet.

Melanchthon:

Sådan set kunne du ligesåvel skrive et brev til dem, om at du ikke tilbagekalder.

Luther:

Ja, men de vil ha at jeg skal komme selv.

Amsdorf:

Så har de også nemmere ved at fange dig!

Luther:

Tag det roligt, Amsdorf! Ingen af os ved, hvad der skal ske.

Melanchthon:

Nej, det er netop dét.

Luther:

Men jeg rejser. Det er bestemt.

Cranach: (gir Luther en bog)

Her er din nye bog.

Luther:

Er den allerede klar.

Cranach:

Ja.

Melanchthon: (læser titlen højt)

"Til den kristelige adel i den tyske nation".

Cranach:

Vi sender den af sted til hele Tyskland i morgen.

Luther:

Ja. Vi får se, hvad der sker. Men nu må I ha det godt så længe. (til Armsdorf) Men du følger med mig til rigsdagen i Worms, ikkesandt?

Armsdorf:

Jo, Doktor Luther – vi følges.

Luther:

Det er godt.

Luther gir Melanchthon og Cranach hånden, og går med Armsdorf modsat vej.

Elfte scene.

De unge konfirmander kommer ind sammen med præsten Christian. Der er mere konfirmandundervisning anno 2017.

Christian:

I dag skal vi høre videre om Reformationen.

Flere middelalderligt prægtigt klædte herrer kommer ind.

Anders:

Hvem er de?

Christian:

Det er fyrster og embedsmænd ved rigsdagen i Worms i 1521.

Fie:

Hvad sker der dér?

Flere mennesker fra rigsdagsmødet i Worms kommer ind. Scenen fyldes.

Christian:

Martin Luther er indkaldt for kejser Karl d. 5. Paven vil ha ham brændt på bålet som kætter. Men hans fyrste Frederik den Vise har fået udvirket at han først skal ha lov at forsvare sig for kejseren og rigsdagens medlemmer.

Christian tænder et pegelys og peger med det på en ganske ung mand mellem alle de andre.

Ham dér – kan i se ham jeg lyser på – det er såmænd en dansker – det er en prins, det er hertug Christian fra Haderslev, den senere Christian d. Tredje – han er sendt hertil af sin far, Kong Frederik den Første, sammen med Feltherre Johan Rantzau.

Johan Rantzau står derhenne – han er en ældre herre på det her tidspunkt...kan I se ham?

Konfirmanderne:

Ja.

Christian lyser lidt endnu på Rantzau. Og slukker så.

Medlemmerne af rigsdagen begynder at bevæge sig – de gør plads.

Ditte:

Hvad sker der nu?

Christian:

Nu indtar de forskellige fyrster og embedsmænd deres pladser i rangorden – inden kejser Karl kommer.

Luther står for sig selv.

Ude til siderne står nogle vagter.

Første vagt: (om Luther)

Han ser ellers ikke særlig farlig ud?

Anden vagt:

Næh, ikke udenpå. Han er jo ikke andet end skind og ben.

Første vagt:

Og alligevel æder og drikker og skider han som en hest.

Anden vagt:

Gør han det?

Første vagt:

Du ved at Paven lyste ham i band. Men han brændte pavens bandbulle – og bagefter gik han ud og drak og åd med skomagere og skræddere og studenter og hvem der ellers havde lyst – til den lyse morgen!

Anden vagt:

Du har vel ikke set det selv?

Første vagt:

Jeg har hørt det af én, der havde fået det fortalt.

Anden vagt:

Men nu er det åbenbart slut for ham?

Første vagt:

Ja, det kan du roligt regne med.

Biskopper af Trier (som er ceremonimester den dag) kommer ind.

Erik:

Hvem er han?

Christian:

Det er biskoppen af Trier.

Biskoppen af Trier går hen til Luther.

Biskoppen:

Der har vi ham jo i egen høje person – den lille forbandede munk, som brænder pavens bulle – og selv længes efter bålet!

Luther:

(svarer ikke)

Biskoppen:

Har den store Oprører tabt mælet?

Luther:

(svarer ikke)

Biskoppen:

Hvorom alting er: Om et øjeblik kommer den pavelige legat Aleander herind, og så kaster du dig på knæ for ham!

Luther:

Nej, det gør jeg ikke!

Biskoppen:

Jo, du gør!

Ellers skal vagterne her nok sørge for at du knæler!

Luther:

Jeg har fået frit lejde af kejseren. Jeg er tilkaldt af *kejseren* – som kejserens undersåt – ikke som pavens.

Biskoppen:

Johan Huss havde også frit lejde til at komme til Konstanz, men både han og det frie lejde gik op i flammer! Hvad siger du til det?

Luther:

(svarer ikke)

Christian:

Johan Huss ville heller ikke anerkende paven som ufejlbarlig – blev dømt som kætter og brændt på bålet i 1414.

Biskoppen (forkynder højt):

Den pavelige legat Aleander!

Aleander i pomp og pragt ind. Han går lige hen til Luther.

Aleander:

Her har vi guden Luther!

Luther:

Og det er så djævelen Aleander!

Aleander:

Har han glemt at få mundkurv på i dag?

Luther:

Jeg har det der er bedre end en mundkurv:
Vor Herres eget Ord! Hvad har du: Ild og røg,
det tomme ingenting, og syndernes forladelse
for ti dukater!

Aleander:

Jeg skal sende min skriftefader til dig?

Luther:

Hvorfor det?

Aleander:

Så du kan forklare ham din sidste vilje.

Luther:

Du mener...

Aleander:

Ja, hvad ellers – du er allerede et kadaver?

Aleander træder til side.

I stedet kommer Amsdorf frem.

Amsdorf:

Martin – der findes en redning. Men det skal
være nu!

Luther:

Hvad er det for en redning?

Amsdorf:

Mange riddere og landsknægte har samlet sig
her udenfor, for at stå dig bi. Vi kan flygte be-
skyttet af dem? De er 400-500 hundrede mand.
Kom med denne vej!

Luther:

Nej.

Amsdorf:
Tænk dig om!

Luther:
Lad vær at friste mig, Amsdorf!
Jeg blir!

Amsdorf:
Med udsigt til bålet?

Luther:
Ja, om Gud vil, at det skal ende sådan!

Amsdorf går til side.

Biskoppen af Trier træder frem igen.

Biskoppen (forkynder højt):
Hans majestæt Kejseren kommer!

Vagterne retter sig op. Alle andre knæler.

Den purunge kejser Karl den Femte kommer ind.

To vagter går lige efter ham.

Kejseren placerer sig i midten på en tronstolsagtig stol som blir stående når scenen er færdig.

Biskoppen af Trier træder igen frem.

Biskoppen:
Doktor og professor Martin Luther fra
Wittenberg!

Luther:
Ja.

*Luther træder frem, knæler for kejseren.
Rejser sig igen.*

Biskoppen:

Her siger vi ikke noget uden at være spurgt
– er det forstået?

Luther:

Ja.

Biskoppen:

Hans majestæt kejseren har tilkaldt dig, af
to grunde: Først for at du skal afgive en erklæring
om, at de bøger du hidtil har udgivet under dit
navn, virkelig er skrevet af dig – og dernæst,
hvis du anerkender dem, om du da vil tilbagekalde
nogle af dem. Svar!

Luther:

Når nu Deres majestæt, og I, mine herskaber,
kræver et svar, så vil jeg svare uden omsvøb
og udflugter: Det er mine bøger, skrevet af mig.
Men med mindre jeg blir overbevist ved vidnes-
byrd fra Biblen eller ved klare fornuftsargumenter,
så beholder jeg min overbevisning. Jeg tror hverken
på Paven eller på kirkemøderne, da begge har ofte
taget fejl, og modsagt sig selv. Min samvittighed er
fanget i Guds Ord, som det står i evangeliet. Jeg
hverken kan eller vil tilbagekalde, da det ikke bring-
er frelse at handle mod sin samvittighed. Gud hjælpe
mig. Amen!

Aleander: (halvhøjt til Kejseren)

Manden er jo bindegal, Jeres Majestæt!
Han ber selv om at komme på bålet!

Kejseren nikker.

Biskoppen:

Før ham ud!

To vagter fører Luther ud.

*Flokken af middelalderligt klædte personer forlader langsomt og gestikulerende
scenen – kejseren først, med vagterne efter sig.*

Birgit:

Og hvad skete der så – *blev* han brændt?

Christian:

Nej, han rejste hjemad mod Wittenberg, og på vejen blev han "kidnappet" i gåseøjne, af sin egen fyrste Frederik den Vise, og ført til et sikkert skjulested, på borgen Wartburg på et bjerg over byen Eisenach, for han var dømt fredløs, og enhver kunne straffrit slå ham ihjel, og ingen måtte gi ham husly, mad eller hjælp – men oppe på Wartburg satte han sig til at oversætte Det Ny Testamente til tysk...Vi når ikke mere i dag. Kan I nu ha det godt indtil vi ses næste gang.

Tolvte scene.

Bob ind – han har et forklæde på, som han tar af, da Ea kommer stormende ind.

Ea:

Undskyld jeg kommer så sent, det hele blev forsinket. (ser sig omkring) Hvem har...? Har du gjort køkkenet rent?

Bob:

Ja.

Ea:

Nå.

Bob:

Ja.

Ea:

Og lavet mad?

Bob:

Ja. Jeg fik tidligere fri.

Ea:

Hvor er Ulrik og Isabella?

Bob:

De sover. Ulrik er lidt forkølet.

Ea:

Det var han også i morges.

Bob:

Ja. Han ville næsten ikke slippe mig i børnehaven, så det passede fint at jeg kunne hente dem tidligt.

Ea:

Ja.

Bob:

Nå, men så...skal vi ikke spise? (han peger ind mod et andet rum: spisestuen) Jeg har dækket bord. Jeg har savnet dig, Ea. Jeg kan ikke leve uden dig.

Ea:

Mener du det, Bob?

Bob:

Jeg elsker dig!

Ea:

Ja - og...

Bob:

Og?

Ea:

...På en eller anden måde elsker jeg også dig.

Bob:

Er det sandt?

Ea:

Ja.

Luther træder frem fra bag døren med tesserne.

Luther:

Hvis der er nåde og fred i et ægteskab, så er det en gave der kommer næst efter den gave det er at kende evangeliet -

Ea: (afbryder)

Er det nu dig igen?

Luther:

Man finder mange kærlighedsløse ægte-

folk, der hverken bekymrer sig om deres børn eller holder af hinanden. Det er ikke mere mennesker.

Det er den største nåde at ha en trofast ægtefælle, som du kan betro alt, og med hvem du kan få børn. I er kejsere og kejserinder – begrib det, og sig Gud tak. Amen!

Luther forsvinder om bag døren.

Bob:

Kom – maden står på bordet.

Ea:

Ja.

De blir stående.

Bob:

Jamen så går vi.

Ea:

Ja.

Bob og Ea begynder at gå.

Stopper og ser på hinanden.

Kysser hinanden.

Ea:

Det er godt du er her.

Bob:

Det bedste er, at *du* er her.

De lægger armene omkring hinanden og forsvinder ud.

Trettende scene.

Christian og konfirmanderne ind.

Christian:

Man siger at Luther led af forstoppelse hele livet, og han fortæller selv om det i de breve han skrev fra borgen Wartburg.

Claus:

Var det derfor han blev så fed. Jeg har set et billede af ham hvor han er mægtig tyk.

Christian:

Han kom tilbage til Wittenberg efter et år. Han fortsatte med at prædike og undervise. Og han skrev mange flere bøger. Og så gifte han sig med en tidligere nonne, Katharina von Bora, og de fik flere børn. Og så blev han efterhånden tykkere og tykkere.

Luther kommer frem fra bag døren – nu mægtig tyk.

Fie:

Ad! – hvor er han blevet fed!

Christian:

Hans ven og professorkollega Melanchthon overtog efterhånden en del af arbejdet med at føre Reformationen videre.

Melanchthon kommer ind med et ark papir som han viser til Luther.

Luther: (læser hurtigt det skrevne)

Ak, det glider som i gåsefedt for dig, Melanchthon. Synes du virkelig at det kan formuleres så blødt?

Melanchthon:

Det er for det fredelige samværs skyld.

Luther: (gir ham papiret)

Jaja – gør som du vil.

Og hvordan går det med din kone idag?

Melanchthon:

Hun kommer sig.

Luther:

Hils hende endelig.

Melanchthon:

Jatak – og hils selv hjemme.

Luther:

Og Guds fred.

Melanchthon:

Ja, Guds fred!

Melanchthon går ud den ene vej og Luther sætter sig tungt i "tronstolen".

Christian:

Men Luther lavede alligevel en hel masse, f.eks. en ny gudstjenesteordning, hvor der ved nadveren uddeles både brød og vin til alle – i den katolske tid fik menigheden kun brødet og præsten drak vinen. Det er Luthers gudstjenesteordning vi kører efter den dag i dag. Han skabte skoler, offentlig forsorg, det er nok også fra ham at vi ikke er så autoritets-tro, og det er i hvert fald fra ham, at vi ikke kan tro på pavens ufejlbarlighed.

Til sidst var Luther temmelig ofte syg. Og i året 1545 døde han – det var om vinteren, den attende februar om natten – det var bidende isnende koldt – han havde netop været fredsmægler mellem nogle grever i sin fødeby Eisleben, og det var faktisk lykkedes ham at få greverne til at enes – han var da 62 år gammel.

Luther: (i stolen – han ber)
...Himmelske Far...evige, barmhjertige
Gud...du har åbenbaret din kære søn, vor
Herre Jesus Kristus for mig...ham har jeg
prædikeret, ham har jeg bekendt...ham elsker
jeg...ham ærer jeg som min frelser...tag
nu min sjæl til dig...Vi er tiggere...hoc est
verum!

Christian:
"Hoc est verum" er latin og betyder: "Det
er sandt!"

Erik:
Og så døde han.

Christian:
Ja. Men Reformationen lever videre.

*Christians mobil ringer.
Igen ringer den.*

Birgit:
Ha! Hvem har glemt at slukke sin mobil?

Christian: (tar telefonen)
Det er sognepræst Christian Berglund Søren-
sen...ja...en barnedåb...ja...to styk...den syt-
tende...i næste måned ja...det finder vi ud af...
jeg har konfirmander lige nu...det er i orden...
jeg ringer tilbage når jeg igen er på mit kontor...
ja...vi tales ved, hej!

SLUT